

Лариса ЧОРНОБАЙ

канд. екон. наук, доцент кафедри економіки, підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

Валерія КОЛЕНДЗЯН

здобувач вищої освіти ОС «бакалавр»,
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Цифрова економіка створює нові продукти, формує нові потреби, а швидкість і обсяг отримання інформації збільшуються з кожним днем. Всі ці процеси відкривають значні можливості для створення і розвитку бізнесу, заснованого на нових технологічних рішеннях або бізнес-моделях, які не застосовувалися раніше.

Цифрова економіка – це глобальна мережа економічних і соціальних заходів, що реалізуються через такі платформи, як Інтернет, а також мобільні і сенсорні мережі. По суті, це модель економіки, заснованої на можливостях, які надає доступ в Інтернет. А це можливості підвищити продуктивність праці, конкурентоспроможність компаній, знизити витрати виробництва. В епоху цифрової економіки потреби людини можуть задовольнятися набагато краще [3].

Цікаво, що цифрова економіка стрімко розвивається глобально в світі. За даними Європейської комісії, цифрова економіка оцінюється в 3,2 трлн євро в групі країн «Великої двадцятки» і становить близько 8% ВВП.

По всьому світу частка традиційної економіки зменшується, а цифрової – збільшується, надаючи могутні переваги як для країн та бізнесу. Україна розпочала масштабну цифровізацію всіх галузей економіки та базових сфер життєдіяльності, максимально інвестуючи в розвиток цифрових інфраструктур, інновацій та сучасних технологій, що безпосередньо відображається на розвитку фінансового ринку.

У зв'язку із такими змінами і входженням в цифрову епоху за останні роки в лексику дослідників і практиків фінансового ринку увійшли такі поняття, як «фінансовий інжиніринг», «фінансові інновації», «Фінтех», що стало свідченням

бурхливого розвитку нових фінансових інструментів і технологій біржової торгівлі, а також істотної технологізації процесу надання класичних банківських та інших фінансових послуг.

Разом із тим, їм на допомогу прийшли технології розподіленої системи обліку записів, в т.ч. блокчейн, відкриті коди і платформи для збору і обробки великих даних, розробка численних фінансових мобільних додатків. Експерти Всесвітнього економічного форуму виділяють шість основних секторів фінансової діяльності, де відбулися найбільш істотні з технологічної точки зору зміни: система платежів і розрахунків; залучення депозитів і кредитування; страхування; управління інвестиціями; залучення капіталу і організація та забезпечення ринкових угод.

У зазначених секторах ними були визначені 11 кластерів фінансових інновацій, які є підризними по відношенню до традиційних моделей фінансового ринку. Найбільший інтерес представляють ті кластери, де сучасні технології не тільки ґрунтуються на мережевий природі ринкових зв'язків, а сприяють відновленню і розширенню соціально-мережних форматів фінансової діяльності. Це, в свою чергу, впливає на парадигму державної участі в економічному житті й вимагає заміни традиційних форм державного регулювання економічних інститутів і відносин, збудованих за ієрархічним принципом, більш гнучкими формами, що відображають соціально-мережевий характер сучасного світу та певного дерегулювання економіки і фінансів.

Основними сегментами області фінансових технологій на даний момент є: платежі та перекази, краудфандінг, управління активами, фінансовий маркетплейс, блокчейн. При цьому можна спостерігати посилення тенденцій зі створення повністю цифрових банків, які в своїй діяльності орієнтуються переважно на тих, хто вважає за краще використання онлайн банківських послуг [2].

Одним із нових елементів фінансової інфраструктури цифрової економіки стала поява так званих «віртуальних банків» спочатку в Європі і США, які потім вони почали розповсюджуватися і в інших країнах світу.

Загалом глобальний цифровий простір динамічно розвивається під впливом активної інвестиційної діяльності провідних країн світу та агресивної політики найбільших ІТ-компаній світу, що безпосередньо відображається на розвитку вітчизняного фінансового ринку.

Україна має потужний інтелектуальний потенціал. Країна посіла перше місце в Європі за кількістю ІТ-фахівців. Але такий потенціал майже не впливає на зростання економіки. Частка цифрової економіки в Україні становить всього 3% (всього

\$ 2,6 млрд). У рейтингу цифровий конкурентоспроможності МФВ за підсумками 2019 р. Україна зайняла 60 місце серед 63-х країн Європи, Середнього Сходу та Африки.

До теперішнього моменту вітчизняний ринок праці практично не змінювався під впливом цифрових технологій.

Негативним фактором є хронічний розрив за продуктивністю праці між Україною та країнами – технологічними лідерами.

Країна є найбільшим експортером агентів цифрової економіки в світі. На Заході попит на таких фахівців величезний. Тільки в Європі щороку потрібно близько 100 000 інженерів. З 17 000 інженерів, які сьогодні випускають українські вузи – майже 10 000 – це потенційні емігранти. Вже зараз економіка стикається з гострою нестачею фахівців інженерного профілю.

Крім цього обмежують здатність України в найближчі роки домогтися фундаментальних технологічних проривів структурні недоліки в системі цифрової трансформації, недостатній рівень цифрових навичок, обмежений доступ до ринків капіталу і відсутність відкритої інноваційної культури.

Розвиток цифрової економіки в Україні залежить не від кількості ІТ-компаній, а від кількості споживачів їх товарів і розробок. Слід враховувати і фактор скорочення пропозиції праці. Не нові технології, а звуження попиту – головна небезпека для ринку праці [1].

У випадку якщо державна політика в сфері інформаційних технологій не зміниться, і в її основі буде лежати імпорту техніки, технологій і програмного забезпечення, то ефект може виявитися негативним.

Формування розвиненої цифровізованої інфраструктури для фінансового ринку повинно бути пов'язане з пошуком правильного сценарію, свого набору способів і елементів механізму реалізації стратегічних та тактичних завдань розвитку ринку в цілому. Розвиток інфраструктури фінансового ринку за таких умов повинен опиратися на нагромаджені знання у даній галузі, враховуючи особливості держави.

Наразі покращується середовище для підтримки розвитку фінансового ринку України. Серед важливих змін, які були нещодавно запроваджені в українському законодавстві можна відмітити: дозвіл на підписання рахунків та угод електронним підписом; банки вже не зобов'язані перекладати документи українською, якщо вони складені англійською; українські ІТ компанії продовжують користуватися спрощеним оподаткуванням – 5% на рік; НБУ продовжує поступово знімати обмеження на репатріацію дивідендів – ліміт підвищено до 5 000 000 дол. США на одну юридичну